

**EU – PHARE BUSINESS SUPPORT PROGRAM SME – FIT
INFORMATION CAMPAIGN**

Nova Evropa

in

mala ter srednja podjetja v gradbenem sektorju

**Avtorji
dr. Andreas Henkel
Marjan Ravnik
mag. Emilija Bratož**

December 2004

1. Uvod

To brošuro smo pripravili v okviru programa PHARE, ki poteka za mala in srednja podjetja pod naslovom Business Support Programme II–SME Fit. Zajema glavne informacije o vključevanju malih in srednjih podjetij v notranji trg EU na področju gradbeništva. V brošuri smo dali glavni poudarek zidarjem na področju stanovanjske gradnje, kjer prevladujejo mala in srednja podjetja, predstavili pa smo tudi tesarje in kamnoseke

Gradbena dejavnost ima tako v »starih« kot tudi v »novih« članicah EU dolgoletno tradicijo, čeprav so vidne razlike, zlasti na področjih, kjer so dejavna obrtna podjetja. Stanovanjska gradnja ima v »starih« članicah večji delež kot v »novih« članicah, zlasti na področju privatnih investicij. Tesarji širijo svojo dejavnost na gradnjo lesenih hiš. Obrtni sektor pa se bo v prihodnosti soočal z nižjo kupno močjo in manjšim povpraševanjem za drage proizvode in storitve.

V razširjeni EU, ki jo predstavlja več kot 450 milijonov prebivalcev se vsi srečujejo s povečano konkurenco, zlasti na mejah med "starimi in novimi" članicami. Ta veliki trg predstavlja veliko poslovnih priložnosti in tudi rizike za gradbeni sektor.

2. Štiri svoboščine na notranjem trgu EU

Evropska unija je nastala v 50-ih letih kot skupnost 6 držav. Od 1. maja 2004 pa združuje 25 držav.

Pomembna prelomnica v širitvi evropskega povezovanja pomeni leto 1985, ko je bil sprejet projekt **enotnega evropskega trga**. Sledi leto 1992 in podpis Maastrichtske pogodbe, s katero se je Evropska skupnost razširila tudi na druga področja in dobila novo ime **Evropska unija**. Le-ta temelji na treh stebrih:

- Evropski skupnosti, ki predstavlja gospodarski del integracije in temelji na vzpodbujanju uravnoveženega in trajnega gospodarskega napredka na bazi enotnega gospodarskega prostora brez notranjih meja in enotni denarni enoti,
- skupni identiteti na mednarodnem prizorišču, še posebej preko uveljavljanja skupne zunanje in varnostne politike, vključno s skupno obrambno politiko in
- skupni notranji in pravosodni politiki.

Notranji trg Evropske unije je pogodbeno povezan tudi s trgi Islandije, Norveške in Liechtensteina v prosto trgovinsko območje, imenovano Evropski gospodarski prostor.

Poglavitni smisel evropske integracije predstavlja danes poleg političnega in varnostnega motiva predvsem ekonomski motiv. Že nekaj časa je namreč jasno, da se bo le gospodarsko povezana in združena Evropa lahko uspešno zoperstavila gospodarskim pritiskom Združenih držav Amerike, Japonske in v novejšem času tudi nekaterih ostalih azijskih držav.

Štiri svoboščine

- **Prost pretok blaga**
pomeni, da menjava blaga poteka enako kot na domačem trgu. Mejnih formalnosti ni več. Potrdilo o poreklu blaga se več ne zahteva.
- **Prost pretok oseb**
pomeni, da se osebe lahko brez mejne kontrole prosto gibljejo znotraj EU, podobno kot so se poprej lahko samo znotraj svoje države. Kjerkoli se lahko zaposlijo, obiskujejo šolo ali univerzo, se naselijo in ustanavljajo podjetja.
- **Prost pretok storitev**
pomeni, da vsakdo lahko opravlja storitve preko meja države, katere prebivalec je (npr. zavarovanje, mizarska dela).
- **Prosti pretok kapitala**
pomeni, da lahko vsakdo odpre račun, nakaže denar, najame kredit itd. kjerkoli v EU.

Predpogoj za učinkovit potek takšnega trga so pogoji, ki zagotavljajo pošteno konkurenco. Nekateri od teh so:

- olajšave pri trgovini in odstranitev tehničnih ovir,
- harmonizacija indirektnih davkov (DDV, trošarine, itd.),
- harmonizacija in/ali priznavanje norm in certifikatov,
- priznavanje poklicnih kvalifikacij,
- evropska pravila glede javnih razpisov,
- ukrepi za preprečevanje nelojalne konkurence s strani velikih konglomeratov,
- harmonizacija varnostne politike (Schengenski sporazum) v smislu skupnega varovanja zunanjih meja.

2.1 Prost pretok blaga

Na notranjem trgu EU ni več nobenih mejnih kontrol in formalnosti. To pomeni, da se bo blago lahko dobavljalo in prodajalo brez kakršnihkoli trgovinskih ovir, carin in ostalih omejitev, kot je npr. čakalna doba na mejnih prehodih.

2.1.1 Harmonizacija davkov

V Evropski uniji na področju davkov še niso začrtana stroga pravila. Za poenotenje sistemov obdavčenja si prizadevajo že petnajst let. Zahteva pa se spoštovanje pravila fiskalne nevtralnosti, t. j. enakega davčnega obravnavanja blaga tako domače proizvodnje kot tudi uvoženega iz tujine ali iz drugih članic unije.

POSREDNI DAVKI

S posrednimi davki, kot sta davek na dodano vrednost in trošarine, so obdavčeni proizvodnja ali potrošnja blaga in storitve. Stopnje davka na dodano vrednost niso predpisane, določena je le spodnja meja splošne stopnje – 15 % in spodnja meja znižane stopnje – 5 %.

Določene vrste proizvodov, kot npr. alkohol, tobak, naftni derivati itd., so obdavčene dodatno še s trošarinami, ki se prištejejo k osnovi za davek na dodano vrednost.

Trgovina s proizvodi med davčnimi zavezanci na območju Unije se obdavčuje v skladu z davki za nabavo izdelkov v namembni državi.

NEPOSREDNI DAVKI

Neposredni davki, npr. davek na dohodek, davek na kapitalski dobiček, davek na dobiček podjetij itd., so v EU še neusklajeni. Medtem ko je bila harmonizacija posrednih davkov potrebna zaradi odprave ovir v trgovanju in zagotovitve konkurenčnosti, pa se zahteve po harmonizaciji tudi neposrednih davkov pojavljajo šele v zadnjem času.

2.1.2 Evropska standardizacija

Cilj evropske standardizacije je harmonizacija standardov po vsej Evropi, da bi s tem olajšali menjavo blaga in storitev ter odpravili trgovinske ovire, ki bi lahko izhajale iz različnih nacionalnih tehničnih zahtev. CEN, Evropska organizacija za standardizacijo, v podporo direktivam Novega pristopa pripravlja in sprejema standarde, ki ustrezajo osnovnim zahtevam glede varnosti in ugotavljanja skladnosti proizvodov z minimalnimi zahtevami posameznih ustreznih direktiv. Na primer: Direktiva o gradbenih proizvodih (Zakon o gradbenih proizvodih – Ur.l. RS, št. 52/00, 110/02) postavlja bistvene zahteve glede uporabnosti in varnosti proizvodov (trdnost, stabilnost, odpornost na ogenj, zaščita pred hrupom, itd.), tehnične zahteve za ugotavljanje skladnosti in glede varnosti pa so določene v standardih, harmoniziranih v podporo direktivi.

Če določen proizvod izpolnjuje bistvene zahteve, ki jih določajo ustrezni standardi, se šteje, da so izpolnjene minimalne zahteve direktive glede varnosti in skladnosti. Izbira postopka ugotavljanja skladnosti je odvisna od vrste gradbenega proizvoda, pomena gradbenega proizvoda glede na bistvene zahteve za gradbene objekte (zlasti tiste, ki se nanašajo na zdravje in varnost), glede na posledice morebitnih sprememb v lastnostih na spremenjeno uporabnost gradbenega proizvoda ter glede na dovzetnost za napake v proizvodnji.

Potrjevanje skladnosti gradbenega proizvoda predpostavlja, da ima proizvajalec vpeljan sistem kontrole proizvodnje, s katerim zagotavlja, da je proizvodnja usklajena z ustreznimi tehničnimi specifikacijami oziroma da je za posamezni gradbeni proizvod poleg vpeljanega sistema kontrole proizvodnje v nadzor kontrole proizvodnje ali proizvoda vključen tudi certifikacijski organ.

Po opravljenem za posamezno vrsto proizvoda predpisanem postopku ugotavljanja skladnosti, ki ga opravi priglašeni certifikacijski organ, podjetnik skladen proizvod lahko označi s CE-znakom.

Proizvod, ki je ustrezno posredovan na trg ene od držav članic, se lahko brez ovir posreduje na celotnem trgu Evropske unije. Obstajajo lahko sicer še posamezne nacionalne zahteve glede npr. dovoljene uporabe teh proizvodov, večina zahtev pa je poenotenih.

Neizpolnjevanju določil direktive, kršitvam zahtev glede ustreznosti proizvoda in označevanju s CE znakom brez ustrezne tehnične dokumentacije ali brez upoštevanja minimalnih zahtev standardov lahko pri tržnem nadzoru posledično sledi denarna kazen, prepoved prodaje takšnega proizvoda ali pa tudi odpoklic vseh že prodanih proizvodov.

Zgodovina

- 1971 Objava direktive Sveta, ki se nanaša na koordinacijo postopkov za pridobitev pogodb na področju javnih del (Direktiva o javnih delih)
- 1988 Objava direktive Sveta o približevanju zakonov, predpisov in administrativnih postopkov v državah članicah, ki se nanašajo na gradbene proizvode (Direktiva o gradbenih proizvodih)
- 1990 Pooblastilo CEN-u za izdajo Eurokodov kot predstandardov (ENV)
- 1998 Začetek privzemanja predstandardov v končne standarde

Razdelitev standardov za projektiranje

EUROCODE 0	SIST EN 1990	osnove projektiranja konstrukcij
EUROCODE 1	SIST ENV 1991	osnove projektiranja in vplivi na konstrukcije
EUROCODE 2	SIST ENV 1992	projektiranje betonskih konstrukcij
EUROCODE 3	SIST ENV 1993	projektiranje jeklenih konstrukcij
EUROCODE 4	SIST ENV 1994	projektiranje sovprežnih konstrukcij iz jekla in betona
EUROCODE 5	SIST ENV 1995	projektiranje lesenih konstrukcij
EUROCODE 6	SIST ENV 1996	projektiranje zidanih konstrukcij
EUROCODE 7	SIST ENV 1997	geo-tehnično projektiranje
EUROCODE 8	SIST ENV 1998	projektiranje potresno odpornih konstrukcij
EUROCODE 9	SIST ENV 1999	projektiranje konstrukcij iz aluminijevih zlitin

Nacionalni organ za standardizacijo je Slovenski institut za standardizacijo SIST

Ostale zahteve in predpisi; primeri

Tehnične zahteve za proizvode vedno obravnavamo povezano z drugimi predpisi, ki se nanašajo na ravnanje z njimi ter splošno varnost proizvodov.

Jamstvo za proizvod: Za ustreznost proizvoda je odgovoren proizvajalec ali zastopnik proizvajalca, če slednji nima sedeža v EU, ali uvoznik proizvoda, če ni zastopnika s sedežem v EU. Odgovorna je tudi druga pravna ali fizična oseba, ki poklicno sodeluje v dobavni verigi, če njena dejanja vplivajo na varnost. V primeru ugotovitve nevarnosti ali tehnične neskladnosti proizvoda ima kupec možnost vložiti reklamacijo. V tem primeru se obrne na trgovca, ta pa na dobavitelja oziroma uvoznika, ki sproži reklamacijo za poškodovano blago direktno pri proizvajalcu. Posamezni kupec iz katerekoli države članice lahko direktno pri proizvajalcu opravi reklamacijo tudi osebno

2.2 Prost pretok oseb

Svobodna izbira lokacije za delo

Princip prostega pretoka oseb omogoča vsem osebam, ki so državljani članice EU, da si prosto izbira lokacijo za delo v katerikoli državi članici EU, v skladu s principom enakih pravic. Cilj tega principa je vzpostavitev trga delovne sile po vseh državah. Državljan iz držav, članic EU, lahko delajo v katerikoli državi znotraj EU, ne da bi zato potrebovali delovno dovoljenje. Plače in ostali delovni pogoji morajo biti enaki za vse zaposlene.

Svoboda ustanavljanja podjetij

Ta svoboščina omogoča, da lahko vsakdo ustanavlja podjetja kjerkoli na področju notranjega trga EU. Trenutno ta svoboščina še ne prinaša večjih sprememb na notranjem trgu EU. Do vstopa Slovenije v EU so državljani članic EU lahko ustanavljali podjetja v EU pod pogojem, da so zaposlili slovenskega direktorja oziroma svojega (tujega) direktorja, ki pa je moral imeti delovno dovoljenje. Enako je veljalo tudi obratno, če so Slovenci želeli ustanoviti podjetje v katerikoli članici EU. Tako stanje ostaja še naprej (vsaj do 1. maja 2006) v odnosih med Slovenijo in »starimi« članicami EU. V odnosu Slovenije do »novih« članic EU pa je uvedene popolna liberalizacija.

Pravila glede priznavanja kvalifikacij

Poklicni sistemi kvalifikacij v različnih državah, članicah EU, niso poenoteni. Medsebojno priznavanje poklicnih kvalifikacij je zato predpogoj za prost pretok delovne sile. EU to področje ureja z vrsto specifičnih direktiv o vzajemnem priznavanju kvalifikacij, ki predstavljajo pravni temelj za uresničevanje načela prostega pretoka delovne sile z vzpostavitvijo enotnih kriterijev in pogojev za olajšanje postopkov priznavanja poklicnih kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev in reguliranih poklicnih dejavnosti. V tem smislu je bil tudi spremenjen slovenski obrtni zakon junija 2000, s tem da je uskladitev stopila v veljavo 1. maja 2004, ko je Slovenija vstopila v EU.

Uskladitev se nanaša na pogoje za opravljanje dejavnosti v primeru, ko prosilec ne izpolnjuje kvalifikacijskih pogojev, ki so določeni z zakonom države, v kateri želi opravljati obrt. Pogoji so:

1) če je šest zaporednih let opravljal samostojno dejavnost ali bil kot odgovorna oseba za vodenje podjetja;

2) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost ali bil kot odgovorna oseba za vodenje podjetja, pri čemer lahko dokaže, da je za ta poklic opravil vsaj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve;

3) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost, pri čemer lahko dokaže, da je ta poklic opravljal najmanj pet let kot nesamostojno dejavnost (bil zaposlen kot delavec);

4) če je bil pet zaporednih let na vodilnem položaju, pri čemer je najmanj tri leta delal na tehničnih delovnih mestih in bil odgovoren za enega ali več oddelkov v podjetju, če lahko dokaže, da je za ta poklic opravil najmanj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega poklicnega ali strokovnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve.

Prehodna obdobja (omejitve) na področju trga delovne sile za »nove članice«:

Po 1. maju 2004 so za nove članice EU ostale nekatere ovire na področju prostega pretoka oseb. Schengenski sporazum še ni uveljavljen.. Vse »stare« države članice, razen Irske, Velike Britanije in Švedske, pa tudi niso sprostile trga delovne sile. Omejitve veljajo za vse »nove » članice, razen za Ciper in Malto. Prehodno obdobje omejitev lahko traja maksimalno 7 let.

Med novimi članicami EU na področju prostega pretoka oseb ni nobenih omejitev.

Leta po vstopu	Svobščina iskanja zaposlitve za delavce iz »novih članic« na trgu dela »starih članic«	Predpogoj za varnostno klavzulo za države, ki so sprostile trg dela
0 – 2 let po vstopu	nič (nacionalne zahteve obstajajo)	avtomatično
2 - 5 let po vstopu	možno	unilateralna deklaracija pri Evropski komisiji, če in do katerega obsega se zadrži varnostna klavzula
5 - 7 let po vstopu	verjetno	unilateralna deklaracija v primeru resnega nereda na trgu delovne sile

2. 3. Prost pretok storitev

Ta svobščina zagotavlja, da vse osebe ali podjetja lahko enakovredno zagotavljajo svoje storitve v matični deželi ali preko meja. Vsak podjetnik lahko pošlje svoje delavce za

zagotavljanje storitev v drugo državo, članico EU, vendar mora upoštevati pravne predpise, v državi, gostiteljici (minimalna plača, minimalno število dni počitnic, itd.). Vendar v principu niti delodajalci niti delojemalci ne plačujejo prispevkov za pokojnino in socialno zavarovanje dvakrat.

Prost pretok storitev velja med vsemi članicami EU. Izjemi sta Nemčija in Avstrija, ki sta uvedli prehodno obdobje v trajanju 2 let (lahko ga podaljšata na maksimalno 7 let) na področju nekaterih sektorjev. Omejitve se nanašajo na napotene delavce iz vseh novih članic, razen Malte in Cipra.

Prehodna obdobja (omejitve) na področju prostega pretoka storitev

Prehodna obdobja (omejitve), ki se nanašajo na čezmejne storitve glede napotnih delavcev sta uvedli samo Nemčija in Avstrija in sicer:

Nemčija:

gradbeništvo s sorodnimi branžami, čiščenje objektov in opreme ter dejavnosti notranjega dekoraterstva,

Avstrija:

gradbeništvo s sorodnimi branžami, čiščenje objektov in opreme, obdelava naravnega kamna, proizvodnja kovinskih konstrukcij in njihovih delov, rastlinska pridelava, urejanje parkov, poizvedbene aktivnosti in varovanje, nega na domu ter socialno varstvo brez nastanitve.

2.4 Prost pretok kapitala

Prost pretok kapitala je pomemben predpogoj za nemoten pretok blaga in storitev. Liberalizacija in vse večja konkurenca povzročata zmanjšanje cene kapitala in lažji dostop do finančnih sredstev.

Za prost pretok kapitala obstaja vrsta različnih možnosti:

- neposredne naložbe
- naložbe v nepremičnine
- posli z vrednostnimi papirji, s katerimi se običajno trguje na kapitalskem trgu
- posli z enotami skladov oziroma investicijskimi kuponi
- posli z vrednostnimi papirji in drugimi instrumenti, s katerimi se običajno trguje na denarnem trgu
- posli v zvezi s tekočimi ali depozitnimi računi pri finančnih institucijah
- krediti povezani s komercialnimi posli
- finančna posojila in krediti
- garancije in druga jamstva
- transferji v povezavi z zavarovalniškimi pogodbami

- osebna kapitalska gibanja (posojila, darila, dote, zapuščine, poravnava dolgov imigrantov v državo prejšnjega bivanja, premoženjski transferji imigrantov, transferji prihrankov imigrantov v državo prejšnjega bivanja)
- fizični izvoz in uvoz kapitala (vrednostni papirji, plačilna sredstva)
- druga kapitalska gibanja (zapuščinski davek; odškodnine, če imajo značaj kapitala; povračila v primeru odstopanj od pogodbe, če gre za kapitalske posle, itd)

3. Podatki za gradbeništvo in njihovo konkurenčno okolje

3.1 Splošni podatki

Letna gospodarska rast v % glede na BDP

	1999	2000	2001	2002	2003 ocena	2004 ocena
Avstrija	2,0	2,5	2,2	1,3	1,7	1,8
Slovenija	5,2	4,6	3,0	3,0	3,3	4,0
Madžarska	4,2	5,2	3,7	3,3	3,8	4,0
Slovaška	1.3	2.2	3.3	4.2	3.5	4.5
Češka republika	0,5	3,3	3,3	2,6	2,8	3,3

Rast industrijske proizvodnje v %

	1999	2000	2001	2002	2003 ocena	2004 ocena
Avstrija	4,0	2,5	2,8	0,5	1,0	1,5
Slovenija	-0,5	6,2	2,9	2,4	3,0	3,0
Madžarska	10,4	18,1	3,6	2,6	7,0	9,0
Slovaška	-2,7	8,6	6,9	6,3	5,5	6,0
Češka republika	-3,1	5,4	6,5	4,6	4,7	6,0

Stopnja inflacije v %

	1999	2000	2001	2002	2003 ocena	2004 ocena
Avstrija	1,7	1,5	1,0,	0,8	1,8	1,7
Slovenija	6,1	8,9	8,4	7,5	4,6 dej.	3,5
Madžarska	10,0	9,8	9,2	5,3	5,3	5,0
Slovaška	10,6	12,0	7,1	3,3	7,0	7,0
Češka rep.	2,1	3,9	4,7	1,8	1,6	2,0

Stroški dela na uro v EUR

	1995	1996	1996	1998	1999	2000	2001
Avstrija	17,4	18,0	18,2	18,7	19,3	19,6	20,3
Slovenija	-	-	5,6	6,0	6,2	6,5	6,9

Madžarska	2,1	2,2	2,5	2,6	2,8	3,0	3,7
Slovaška	1,7	2,1	2,5	2,6	2,5	2,7	2,9
Češka rep.	2,1	2,5	2,5	2,7	2,8	3,1	3,5

Stroški dela na enoto v %

	1995	1996	1996	1998	1999	2000	2001
Avstrija	-0,6	-0,8	-4,4	-1,8	-1,5	-5,1	0,9
Slovenija	13,0	0,1	0,6	2,5	2,0	1,2	4,1
Madžarska	-14,3	0,3	5,9	0,1	7,4	5,9	15,6
Slovaška	7,7	11,1	7,3	-0,2	-7,9	6,5	4,1
Češka rep.	13,9	15,3	3,7	8,2	3,0	4,6	10,0

Vir: WIIW

Vsi ti podatki kažejo, da še vedno obstaja precejšnja razlika v stopnji gospodarske razvitosti med starimi in novimi članicami EU, čeprav slednje že dohajajo evropska povprečja. Vendar na drugi strani raziskave kažejo tudi na znižanje produktivnosti v novih članicah, zlasti na področju storitev.

3.2 Podatki za gradbeni sektor

(Viri: Euroconstruct 2003 and DB Research)

V letu 2002 je bila gospodarska rast v gradbeništvu v EU nižja od pričakovane. V vseh 19 deželah članicah Euroconstructa (vodilna evropska raziskovalna institucija na področju gradbeništvu, ki proučuje gradbeni sektor v 19 evropskih državah), je bila rast v gradbenem sektorju počasnejša kot v gospodarstvu v celoti. Vzrok za to je predvsem zastoj v stanovanjski gradnji.

Evropski trg na področju gradbeništvu se je v letu 2002 skrčil za 0,2 %. Stagnacija se je nadaljevala tudi v letu 2003 (+0.2%). Napovedi za leto 2004 kažejo rahlo rast in sicer za 0,6% in v letu 2005 za 1,8%.

Glavni razlogi za ostanek so:

- nizka stopnja gospodarske rasti v svetu,
- proces proračunske konsolidacije po vsej Evropi,
- rast nezaposlenosti,
- pesimistična poslovna pričakovanja in zmanjšanje zaupanja kupcev.

Na področju stanovanjske gradnje so se negativna gibanja upočasnila v letu 2004. Ponovno oživljanje je predvideno za leto 2005 (+1%), kar pa je manj kot so predvidevanja za ostalo gradbeno dejavnost.

Struktura gradbenega sektorja je v zahodni Evropi popolnoma drugačna od strukture v vzhodni Evropi. Stanovanjska gradnja v zahodni Evropi predstavlja 45 % celotnega gradbenega sektorja, v vzhodni Evropi pa le 23%, kar kaže na velike možnosti na tem področju v bodoče.

Demografski podatki

V 1.000	Avstrija	Slovenija	Madžarska	Češka rep	Slovaška
Prebivalstvo	8.110	1.988	9.927	10.222	5.377
Pod 15	16,8	16,1	17,1	16,6	19,8
15 – 29	19,1	22,0	22,6	23,5	24,9
30 – 44	25,0	23,3	20,2	20,1	21,8
45 – 59	18,8	19,6	19,7	18,2	15,4
60 +	20,4	19,0	19,7	18,2	15,4

Vir: WIIW

Struktura evropskega trga na področju gradbeništva

V %	Stanovanjske gradnje	Ostale gradnje	Civilni inženiring
Avstrija	46	31	23
Španija	46	23	31
Irska	57	23	20
Finska	36	45	19
Poljska	23	45	32
Češka republika	14	48	38
Madžarska	32	41	27

Delež gradbeništva v BDP

v %	2001	2003	2005
Avstrija	12,2	12,0	12,1
Španija	11,3	12,0	12,1
Irska	17,0	14,1	12,5
Finska	14,1	13,5	13,7
Poljska	12,5	11,2	12,3
Češka republika	10,7	10,9	11,0
Madžarska	11,3	12,4	13,5

Vir: DB-research

Število zgrajenih stanovanja in njihova površina

	Zgrajena stanovanja 2001/2000	m ² na stanovanje (bivalni prostor)	m ² na stanovanje (bruto površina)
Nemčija	316.197		
Avstrija	45.850		91,9 (povprečno)
Češka rep.	24.759	45,2	96,3 (2000)
Slovaška	12.931	82,5	135,0 (2000)

Vir: Österr. Kontrollbank AG, Zentralverband Deutsches Baugewerbe

Podatki niso na razpolago za vse dežele, vendar lahko povzamemo naslednje glavne trende: stanovanjska površina narašča v vseh novih članicah EU in tudi v Avstriji, vendar v različnih

časovnih obdobjih. Trend na Slovaškem lahko npr. razložimo z rastjo gradnje enodružinskih ali dvodružinskih hiš. To velja tudi za podeželje v ostalih državah. Površina stanovanj ostaja na nizkem nivoju v velikih mestih.

Medtem ko v »starih« državah članicah ugotavljamo ravnotežje med gradnjo novih stanovanj in sanacijo starih, je situacija v »novih« državah popolnoma drugačna:

Na Madžarskem je npr. 31 % vseh stanovanj starejših od 50 let, 1/3 novejših zgradb pa so predelani stanovanjski bloki, objekti, ki prav tako potrebujejo sanacijo. 25 % vseh stavb je izdelanih iz ilovice. Gradbena dejavnost na tem trgu trenutno sicer ni v vzponu, vendar pa v prihodnosti lahko pričakujemo dinamični razvoj zaradi povečanja življenjskega standarda.

Glede na investicijske možnosti bi bilo smiselno razmisliti tudi o tem, kdo je lastnik stanovanj:

Mednarodna primerjava stanovanj glede na lastništvo (leto 1999)

	Zasebna stanovanja	Najeta stanovanja pri zasebnikih	Najeta stanovanja v javnem sektorju	Vsa najeta stanovanja
Avstrija	56 %	22 %	19 %	41 %
Slovenija	88 %			12 %
Madžarska	92 %	3 %	5 %	8 %
Slovaška	78 %			5 %
Češka rep.	49 %	7 %	24 %	31 %

Vir: European Housing Statistics (Ministry of Environment, Finland) 2001

3.3 Trenutni razvojni trendi na področju gradbeništva v različnih evropskih deželah

Nemčija

Gradbeni trg je v krizi. Investicije se zmanjšujejo že nekaj let, kar pomeni tudi zmanjševanje zaposlenosti v gradbeništvu. V obdobju od leta 1995 do leta 2003 se je zaposlenost v zahodnih nemških deželah zmanjšala za 35% in v vzhodnih nemških deželah za 50%. V obdobju po letu 1997 se je stanovanjska gradnja zmanjšala za več kot 50% v zahodnih deželah in za več kot 75% v vzhodnih nemških deželah, kar je povzročilo tudi znižanje cene gradbenih materialov. To se odraža tudi v številu izdanih gradbenih dovoljenj v stanovanjski gradnji, ki se je na primer v letu 2002 zmanjšalo za 5,8% (za gradnjo eno družinskih hiš so sicer izdali 0,3% več gradbenih dovoljenj, medtem ko se je to število na področju dvostanovanjskih hiš zmanjšalo za 2,8% in področju več stanovanjskih hiš za 15,2%).

Avstrija

Po nekaj letih recesije na trgu gradbene dejavnosti lahko beležimo rahlo rast, vendar je sektor gradnje stanovanjskih hiš še vedno relativno šibek.

Španija

Razvojna dinamika se je zmanjšala v sektorju stanovanjske gradnje in povečala na področju civilnega inženiringa, kar je deloma posledica sofinanciranja iz strukturnih skladov EU.

Irska

Zaradi rasti števila prebivalstva ima stanovanjska gradnja tržni delež, ki znaša 57 %. Sicer pa od leta 2001 vsi sektorji beležijo upad.

Finska

Civilni inženiring in stanovanjska gradnja ponovno naraščata od leta 2002 dalje, pričakujejo tudi rast nestanovanjske gradnje. Pričakovanja so pozitivna v vseh sektorjih.

Poljska

Stanovanjski sektor ima na trgu nizek delež - samo 23 %. Pričakovati je veliko rast v vseh sektorjih. Sektor civilnega inženiringa bo dobil močno podporo s strani EU-skladov.

Češka republika

Stanovanjski sektor ima zelo nizek tržni delež v višini 14 %, nestanovanjski sektor pa temu primerno visok v višini 48 %. Pričakovanja so pozitivna, vendar bodo investicije v zasebno gradnjo naraščale le v primeru ustrezne gospodarske rasti.

Madžarska

Stanovanjski sektor je močnejši kot na Poljskem ali v Češki republiki (32 %). Pričakovanja so optimistična, posebej na področju civilnega inženiringa in stanovanjske gradnje.

Vsi ti trendi vplivajo na evropski gradbeni trg, ki ga karakterizira močna konkurenca, cene, ki stagnirajo ali padajo, posebej na področju stanovanjske gradnje. Položaj je še slabši, če upoštevamo tudi visoko stopnjo sive ekonomije. Zato je zelo težko napovedati, kakšna bo rast in delež čezmejnih storitev. Vendar pa zaradi sedanjega nizkega obsega čezmejnih storitev med starimi in novimi članicami EU to področje lahko predstavlja pomemben tržni potencial za prihodnje, tako za »nove«, kot tudi za »stare« članice EU (visoko kakovostni sektor).

Napovedi za bodoče

Predvideva se povečanje proizvodnje modularnih sistemov (avtomatizacije) ter povečanje prometa na področju spletne prodaje. Možno je znižanje cen za 15% do 25%. Sanacijska dela bodo imela večji delež na trgu, upoštevajoč Kjotski sporazum, ki zahteva zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida, kar pomeni večje investicije v nove ogrevalne sisteme in boljšo izolacijo stavb. Civilni inženiring, ki ga financira zasebni sektor, se bo povečal, sicer pa bo konkurenca, posebej na področju obrti, postala zelo ostra zaradi širitve EU. Demografski razvoj bo še dodatno vplival na zmanjševanje obsega del na področju stanovanjske gradnje.

3.3 Javni razpisi

Internacionalizacija javnih naročil bi lahko vplivala na večja gradbena podjetja, kajti ta so močnejša in tudi cenovno bolj konkurenčna v primerjavi z malimi podjetji ter imajo tudi večje kapacitete.

Direktive o javnih razpisih, ki se posebej nanašajo na velika naročila, bodo spremenile prejšnjo prakso na tem področju. Mejna določila se bodo morala prilagoditi evropskim vrednostim.

Informacije o objavljenih pozivih za oddajo ponudb na razpise (ki morajo biti tudi javno objavljene) lahko najdemo v:

- EU podatkovni bazi TED (Tender Electronic Daily),
- Uradnem listu EU, dodatek S,
- predhodnih najavah razpisov, ki jih izdaja EU,
- nacionalnih in regionalnih medijih.

Cilji direktive o javnih razpisih

- Obveza predhodnega obveščanja o vseh načrtovanih dobaviteljskih pogodbah, ki presegajo mejne vrednosti.
- Obveznost podajanja razlogov za vsak razpis.
- Obveza upoštevanja evropskih standardov.
- Naročila preko mejnih vrednosti je potrebno razpisati v vseh država članicah EU.
- Pravna sredstva, ki izključujejo diskriminacijo ponudnikov.

Kriteriji za določanje primernosti

- Izključno kriterij najnižje cene.
- Najugodnejša ponudba, ki zajema različne elemente (cena, dobava, roki, tekoči stroški, profitabilnost, kvaliteta, oblikovanje, možnost svetovanja, tehnična vrednost, pomoč strankam in tehnična pomoč). Ti kriteriji se ponavadi razvrščajo glede na pomembnost.

4. Vprašanja

Za uspešno poslovanje je potrebno najti odgovore na vrsto vprašanj.

Primerna vprašanja za podjetje ali analizo konkurenčnosti so na primer lahko:

- Kakšne vrste proizvodov/storitev lahko nudimo?
- Katere so naše najboljše storitve?
- S kakšnimi vrstami proizvodov dosegamo najboljše rezultate?
- S kakšnimi skupinami strank dosegamo določene rezultate?
- Kje je naš trg?
- Zakaj obstajajo restrikcije na tem trgu?
- Kakšne prednosti in pomanjkljivosti ima naša lokacija?
- Kdo so naši glavni konkurenti, glede na kapital ali prodajo?
- Kateri od naših konkurentov so najbolj inovativni?
- Kaj so naše najpomembnejše prednosti in slabosti?
- Kakšni instrumenti za načrtovanje in kontrolo so nam na razpolago?

- Kakšen rezultat smo dosegli pri predhodnih kalkulacijah v primerjavi s končnimi kalkulacijami?

Vprašanja glede razvojnih ciljev so lahko naslednja:

- Kaj so naše posebne prednosti, kaj nas razlikuje od naše konkurence?
- Zakaj bi stranka izbrala naš proizvod, tudi v primeru, ko bi bila razdalja večja?
- Kakšne možnosti imamo pri novih ciljnih skupinah in dobavnih verigah?
- Kakšni dodatni stroški nastanejo, kadar nudimo storitve bolj oddaljenim strankam?
- Katere ciljne skupine želimo kontaktirati pogosteje/posebej/ekskluzivno/?
- Kateri proizvodi ali skupine proizvodov naj bi dobili posebno podporo oz. razvoj?
- Katere storitve naj bi posebej okrepili?
- katere tržne aktivnosti lahko močno vplivajo na našo prodajo?

Vprašanja glede definicije za primerno strategijo in ukrepe so na primer:

- Kaj moramo narediti, da bi dosegli naše cilje na vseh teh področjih,?
- Stiki s strankami.
- Asortiman ponudbe.
- Izvajanje storitev.
- Trženje in oglaševanje.
- Struktura stroškov.
- Načrtovanje in nadzor.
- Kalkulacija.
- Kdo je odgovoren za izvajanje ukrepov?
- Kakšne roke je potrebno upoštevati za posamezne ukrepe?
- Kdo je odgovoren za koordinacijo in kontrolo posebnih ukrepov?

5. Kontaktne osebe in naslovi

Wirtschaftskammer Österreich

Wiedner Hauptstr. 63
A-1045 Vienna
Tel: + 43 5 90 900 - 0
http: wko.at

Geschäftsstelle Bau

Wirtschaftskammer Österreich

Münzgasse 6
1030 Wien
Tel: + 43 1 718 37 37
Fax: + 43 1 718 37 37 22
Email: innung@bau.or.at
Internet: <http://www.bi.bau.or.at/main>

Department of Economic Policy

Austrian Federal Economic Chamber

Dr. Andreas Henkel
Wiedner Hauptstr. 63

1045 Wien
Tel: + 43 5 90 900 3276
Fax: + 43 5 90 900 258
E-mail: andreas.henkel@wko.at

Deutscher Industrie- und Handelskammertag

InfoCenter

Breite Strasse 29
10178 Berlin
Hotline: + 49 30 20308 1619
Fax: + 49 30 20308 1616
E-mail infocenter@berlin.dihk.de

Zentralverband des Deutschen Handwerks

Mohrenstraße 20/21
10117 Berlin
Tel: + 49 30 206 19 0
E-Mail (Allgemein): info@zdh.de

Zentralverband des Deutschen Baugewerbes e.V.

Kronenstraße 55 – 58
10117 Berlin
Tel.+ 49 30 203 14 0
Fax: +49 30 203 14 419
E-mail: bau@zdb.de, www.zdb.de

FIEC Verband der Europäischen Bauwirtschaft

Avenue Louise 66
B-1050 Bruxelles
Tel + 32 2 514 55 35
Fax: + 32 2 511 02 76
E-mail: info@fieci.org

UEAPME, European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises

Rue Jacques de Lalaing 4
B-1040 Brussels
Tel.: + 32 2 230 75 99
Fax: + 32 2 230 78 61
E-mail: ueapme@euronet.be

NORMAPME

Rue Jacques de Lalaing 4
B-1040 Brussels
Tel : + 32 2-282 05 30
Fax : + 32 2-282 05 35
E-mail : inof@normapme.com

European Committee for Standardisation

CEN Management Centre
36, rue de Stassart
B-1050 Brussels
E-mail: infodesk@cenorm.be
Tel: + 32 2 550 08 11
Fax: + 32 2 550 08 19

EUROCHAMBRES

Rue Archimède 5
B-1000 Brussels
Tel: + 32 2 282 08 50
Fax: + 32 2 230 00 38 / 280 01 91
General e-mail: eurochambres@eurochambres.be

Obrtna zbornica Slovenije

Celovška 71
1000 Ljubljana
Tel: + 386 1 59 30 500
Fax: + 386 1 50 59 270
E-mail: obrtna.zbornica@ozs.si
<http://www.ozs.si>

Ministrstvo za gospodarstvo

Kotnikova 5
1000 Ljubljana
Tel: + 386 1 478 33 11
E-mail: info.mg@gov.si

Slovenski institut za standardizacijo SIST

Šmartinska 140
1000 Ljubljana
Tel.: + 386 1 478 30 13
Fax: + 386 1 478 30 94
E-mail: sist@sist.si; info@sist.si
<http://www.sist.si>
Tehnični sekretar za področje kovinskih delov in strojev: g. Marjan Koželj.